

زندگی در فضای مجازی

زندگی در روزگار ما به فضای مجازی گره خورده و انجام بسیاری از امور که قبلا فقط در ادارات دولتی انجام می‌گرفت، با اتصال به اینترنت از داخل منازل امکان‌پذیر شده است.

زندگی در روزگار ما به فضای مجازی گره خورده و انجام بسیاری از امور که قبلا فقط در ادارات دولتی انجام می‌گرفت، با اتصال به اینترنت از داخل منازل امکان‌پذیر شده است. با داشتن یک تلفن همراه هوشمند، دیگر نیازی به ماشین حساب، دوربین، دفتر یادداشت، فکس، اسکنر، آلبوم، کتاب‌ها و مطبوعات کاغذی، کنسول‌های بازی، تلویزیون، ویدئو و بسیاری از ابزار دیگر وجود ندارد.

به گزارش سلامت نیوز به نقل از روزنامه اطلاعات، با گسترش شبکه‌های اجتماعی، دیگر لازم نیست خانواده‌هایی که عزیزی دور از خانه دارند، مبالغ هنگفتی بابت مکالمه تلفنی برای خیرگرفتن از او خرج کنند بلکه به سادگی و فقط با پرداخت هزینه اینترنت می‌توان با هرکس در هر جای دنیا که اینترنت وجود داشته باشد، تماس صوتی و تصویری برقرار کرد.

؛

نیاز و وابستگی انسان معاصر به ارتباط داشتن از طریق شبکه‌های اجتماعی، دولت‌ها را موظف می‌سازد تا برای برقراری و تسهیل این ارتباط برنامه ریزی کنند؛ کما این که بدون وجود این ارتباط، بسیاری از امور دولتی نیز با وقفه و اشکال مواجه خواهد شد.

یکی از مسائلی که در این میان مطرح می‌شود بحث فیلترینگ و محدودسازی دسترسی کاربران به سایت‌ها و برنامه‌های مختلف است. دولت‌ها برای رسیدن به مقاصد سیاسی خود، سانسور و فیلترینگ را اعمال می‌کنند که نه تنها مغایر با شعار آزادی بیان است، بلکه امور روزمره مردم را نیز مختل می‌سازد.

مردم کشور ما هم با این دغدغه مواجهند که چگونه فیلترینگ می‌تواند در بخش‌های مختلف زندگی آنها اختلال ایجاد کند. در این اوضاع اقتصادی، عده قابل توجهی از مردم از طریق شبکه‌های اجتماعی کسب و کاری خانگی راه انداخته‌اند.

افزایش مهاجرت به دلیل شرایط ناپایدار اقتصادی و اوضاع اجتماعی، افراد بیشتری را نیازمند شبکه‌های اجتماعی برای تماس با خانواده و آشنایانشان کرده است. افزایش ترافیک و آلودگی هوا باعث روی آوردن کاربران سالمند یا کم‌توان به اینترنت برای انجام کارهای بانکی و اداری شده است. همچنین گوشی‌های هوشمند، دنیایی از سرگرمی‌های گوناگون برای گذران اوقات فراغت به همراه دارند که برای جمعیت جوان و بی‌کار کشور حائز اهمیت است.

بنابراین هر خبری که از اعمال محدودیت‌های جدید در استفاده از شبکه‌های اجتماعی به گوش برسد، امنیت روانی جامعه را به هم می‌ریزد و کسی هم نیست تا دولت را به اقدام علیه امنیت ملی و تشویش اذهان عمومی متهم کند!

؛

آینده‌های چندگانه

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی یک نشست تخصصی در باره فضای مجازی در ایران برگزار کرد.

در این نشست دکتر؛ محمد مهدی؛ مولایی، مدیر گروه تحقیقاتی آینده بان، درباره آینده‌های؛ کیفیت؛ محتوا؛ در؛ فضای؛ مجازی؛ ایران؛ سخنرانی کرد. وی می‌گوید: درباره؛ روند؛ تکامل؛ اینترنت، دیدگاهی وجود دارد که

معتقد است «اینترنت محتوا» عصری و سپری شده و در سیر تکامل و «اینترنت چیزها» نسل آینده و «اینترنت خواهد بود» خواهد بود.

دکتر مولایی می افزاید: برخلاف رویکرد کلاسیک مطالعات آینده که هدف آن پیش بینی یک آینده مشخص بود و در باره این صحبت می کرد که چه چیزی و چه موقع و اتفاق خواهد افتاد، در آینده پژوهی از انواع آینده ها سخن گفته می شود. این رویکرد «آینده های جایگزین» یا «آینده های چندانگانه» نامیده شده است.

در نتیجه و در آینده پژوهی و به دنبال پیش بینی و نیستیم و دامنه ای از و باور کردنی، و محتمل و مطلوب را مطالعه می کنیم. آینده پژوهی حوزه ای برای تفکر و نظام مند و مورد و آینده های جایگزین است.

استفاده از عبارت «آینده ها» به جای آینده، نشان دهنده رویکرد و آینده پژوهی است و که مسیر و پیش رو را دارای گزینه های ممکن و متفاوت و نه به شکل واحد و مطلق و قابل پیش بینی و در نظر می گیرد.

برندگان مدرن ایران متصل و به شبکه جهانی، تحت سلطه و شرکت های فراملیتی است. دکتر محمد مهدی مولایی با بیان این موضوع می گوید: این شرکت ها و با سلب آزادی های گسترده کاربران و در فضای مجازی و امکان فعالیت کاربران و تنها و چارچوب های محدود کننده و از پیش تعیین شده فراهم می کنند. و این حال و حاکمیت و ایران و در جایگاه مقررات گذار و تلاش می کند و مدافع حقوق شهروندان و این شرایط و با شد و امکان و حداکثر بهره برداری و از این فضای و از پیش تعیین شده و فراهم آورد.

حاکمیت و با و تعامل مناسب و با شهروندان و بخش های خصوصی و مدنی و زمینه و برای ایفای نقش آنها و در سطح ملی و فراملی فراهم می کند. در دنیای و که شرایط و بین المللی و ایده آل و نیست و با نوعی و نگاه به درون و همگرایی و بین و حاکمیت و شهروندان و شرکت های خصوصی و نهاد های و مدنی، ایران در عرصه تولید و مصرف و محتوا و حرف هایی و برای گفتن و خواهد داشت و و مانده و بسیاری از کشورهای منطقه و تابع

و؛ مصرف کننده؛ صرف؛ محصولات؛ جهانی؛ نخواهد بود؛

مدیر گروه تحقیقاتی آینده بان با بیان این که شرکت های فراملیتی؛ به؛ قدرت؛ مطلقه؛ فضای؛ مجازی؛ تبدیل؛ شده اند؛ و؛ به؛ هیچ؛ وجه؛ خود را؛ پایبند؛ قواعد؛ و؛ اصول؛ بومی؛ دولت- ملت ها؛ نمی دانند، می گوید: در؛ این؛ شرایط؛ که؛ آنها؛ به؛ چیزی؛ جز؛ کسب؛ سود؛ بیشتر؛ نمی اندیشند، فعالیت؛ کاربران؛ در؛ چارچوب های محدود کننده؛ و؛ از؛ پیش تعیین شده؛ ممکن؛ است؛ و؛ کاربران؛ عملا؛ در؛ جایگاه؛ بردگان؛ مدرن این؛ شرکت ها؛ قرار؛ گرفته اند.

سرویس های بومی

دکتر؛ محمد مهدی؛ مولایی می گوید: ایران؛ با؛ در نظر گرفتن یک چارچوب؛ معین؛ برای؛ فعالیت، «شبهه؛ ملی؛ اطلاعات»؛ اینترانت؛ ملی؛ را؛ ایجاد؛ کرده؛ است.؛ در؛ اینترانت؛ ملی؛ حاکمیت؛ فراتر؛ از؛ مقررات؛ گذار، یکی از؛ ذینفعان؛ اصلی؛ در؛ تولید، توزیع؛ و؛ انتشار؛ محتواست؛ و؛ محتوای؛ اصلی؛ در؛ تولید، توزیع؛ و؛ بازرگانی؛ حساب می آید.؛ حضور؛ تمام؛ و؛ حاکمیت؛ عرصه؛ را؛ برای؛ شهروندان؛ و؛ بخش های؛ خصوصی؛ و؛ مدنی؛ تنگ کرده؛ و؛ مانع؛ از؛ بلوغ؛ و؛ شکوفایی؛ آنها؛ شده؛ است.

وی می افزاید: با؛ افول؛ نقش؛ شرکت های؛ تجاری؛ حوزه؛ فاوا؛ دولت؛ ملت ها؛ مجدداً؛ توانسته اند؛ قدرت سابق؛ خود؛ در؛ قرن؛ بیستم؛ را؛ بازیابی؛ کنند. حاکمیت؛ ایران؛ نیز؛ با؛ تسلط؛ کامل؛ بر؛ حوزه زیر ساخت؛ و؛ شبکه، امکان؛ فعالیت؛ کاربران؛ در؛ چارچوب؛ معینی؛ را؛ فراهم؛ کرده؛ و؛ کاربرانی؛ را؛ که؛ در؛ گذشته؛ در؛ فضای؛ مجازی؛ و؛ شبکه؛ بومی؛ خود؛ دسترسی؛ دارند؛ و؛ در؛ سرویس های؛ و؛ در؛ دسترس؛ فعالیت؛ می کنند؛ که؛ توسط؛ حاکمیت؛ و؛ نهادهای؛ وابسته؛ و؛ آن؛ تهیه؛ و؛ تدارک؛ دیده شده اند.

مرزهای؛ فضای؛ مجازی؛ ایرانی؛ تا؛ حدی؛ منطبق؛ با؛ مرزهای؛ کشور؛ ایران؛ تعریف؛ شده؛ و؛ تهدیدهای؛ امنیت؛ ملی؛ از؛ ناحیه؛ فضای؛ مجازی؛ و؛ مرزهای؛ کشور؛ ایران؛ رسیده؛ است.؛ شهروندان؛ و؛ سرویس های؛ مجازی؛ حاکمیت ساخته؛ و؛ روزگاران؛ را؛ سپری می کنند؛ و؛ تولید؛ و؛ توزیع؛ محتوا؛ تنها؛ توسط؛

افراد؛ و شرکت‌هایی؛ که؛ صلاحیتشان؛ تایید شده؛ تحت؛ قوانین؛ و؛ نظارت؛ سفت؛ و؛ سخت؛ حاکمیت؛ جریان؛ دارد.

مدیر گروه تحقیقاتی آینده بان اشاره می‌کند: شرکت‌های بزرگ؛ چندملیتی؛ قدرت؛ بلامنازع؛ دنیای؛ فناوری؛ هستند؛ و؛ قوانین؛ شبکه؛ جهانی زیر؛ نظارت؛ آنها؛ تدوین؛ می‌شود.؛ ابزارهای؛ دیجیتال؛ و؛ زیرساخت‌های؛ شبکه؛ ای،؛ برخلاف دوران؛ اولیه؛ اینترنت؛ در؛ محیطی؛ محدود،؛ امکان؛ فعالیت؛ کاربران؛ در؛ چارچوب‌های؛ از پیش تعیین شده؛ را؛ فراهم؛ کرده‌اند.

در؛ این؛ شرایط؛ جهانی،؛ ایران؛ از؛ وجهی؛ شبیه به؛ سایر؛ نقاط؛ دنیا؛ و؛ از؛ وجهی؛ متفاوت؛ با؛ دیگر؛ کاربران؛ در؛ چارچوبی؛ محدود شده؛ انجام؛ می‌شود،؛ این؛ تفاوت؛ که؛ این؛ محدودیت؛ به؛ جهت؛ مستقل؛ و؛ بومی؛ بودن؛ شبکه؛ در؛ ایران؛ مضاعف؛ است.؛ هرچند؛ شبکه؛ اینترنت؛ ملی؛ برای؛ ایرانیان؛ جایگزین؛ شبکه؛ اینترنت؛ جهانی؛ شده،؛ اما؛ حاکمیت؛ در؛ محدوده؛ بومی؛ شده؛ اجازه؛ فعالیت؛ تعریف شده؛ به؛ شهروندان؛ و؛ شرکت‌های؛ خصوصی؛ را؛ می‌دهد؛ و؛ تلاش می‌کند؛ با؛ ایفای؛ نقش ناظر؛ کمتر؛ در؛ حوزه؛ تولید؛ محتوا؛ به؛ شکل؛ مستقیم؛ دخالت؛ کند؛ و؛ تنها در؛ جایگاه؛ سیاست‌گذار؛ باقی؛ بماند.

پیش‌بینی‌هایی برای آینده

به گفته دکتر محمد مهدی مولایی پیش‌بینی‌ها درباره جایگاه؛ حاکمیت؛ در؛ میان؛ فعالان؛ تولید؛ و؛ توزیع؛ محتوا؛ در؛ ایران؛ بیانگر آن است که در سال ۱۳۹۸ سیاست؛ جدید؛ حاکمیت،؛ کاهش تصدی‌گری؛ و؛ ایفای؛ نقش مجری؛ در؛ تولید؛ محتوا؛ خواهد بود؛ و؛ بودجه‌های؛ نهادهای حاکمیتی؛ مرتبط؛ کاهش؛ می‌یابد.

اگر چه با توجه به وضعیت فعلی فیلترینگ و دخالت بیش از اندازه حکومت در اداره فضای مجازی به نظر می‌رسد پیش‌بینی‌های انجام شده تا حد زیادی خوش‌بینانه است.

مدیر گروه تحقیقاتی آینده بان در بیان پیش‌بینی‌های انجام شده می‌گوید: در سال ۱۴۰۰ حاکمیت؛ از؛ جایگاه؛ مجری؛ در؛ پروژة‌های؛ تولید؛ محتوا؛ به؛ صورت کامل؛ کنار؛ می‌رود؛ و؛ همه؛ ردیف بودجه‌های؛ نهادهای؛ حاکمیتی مرتبط؛ قطع؛ خواهد شد. در سال ۱۴۰۲ با؛ تشکیل؛ نهادهای؛ صنفی قدرتمند؛ در؛ حوزه؛ محتوا؛ حاکمیت،؛ اختیارات؛ خود؛ در؛ نظارت؛ اعم؛ از؛ تعیین صلاحیت‌ها؛ و؛ اعطای؛ مجوزها؛ را؛ به؛ صنوف؛ مرتبط؛ خواهد؛ سپرد.

در سال ۱۴۰۴ حاکمیت و در حوزه و محتوا و محتوا در جایگاه و سیاست گذار و تعیین کننده و مقررات و کلان عمل و خواهد کرد و با توازن و قدرت و در میان فعالان و تولید و و توزیع و محتوا و سیاست ها و فضای قوانین و ضد انحصار در حوزه و فعالیت و در فضای مجازی و در ایران و تصویب شده و و به اجرا و در می آید.

وی تأکید می کند: در آینده کاربران خواهند توانست و قدرت شکل یافتگی و پیدا کرده و و با ایجاد و انجمن ها و کمیته های فیزیکی و و مجازی و از حقوق و خود در حوزه و تولید و توزیع و مصرف محتوا و دفاع و کنند و و در کنار و دولت و و شرکت های خصوصی و به عنوان و دو و باز یگر اصلی و قدرت مند و نهادهای مدنی و غیر انتفاعی و دارای و نقش و جدی در حوزه و محتوا و مجازی می شوند.

گردش آزاد و در فضای مجازی و دکتر محمد مهدی مولایی می گوید: در زمینه و محتوا و فضای مجازی و ایران و قدرت و بین تمامی و ذینفعان و پراکنده و است و هیچ کدام و توانایی و حذف یکدیگر و را و ندارند و حاکمیت و با و تجدید نظر و در سیاست و فیلترینگ و مسدود سازی دسترسی و شهروندان و به محتوا و را فقط و به حوزه های و پورنوگرافی و و خلاف و امنیت و ملی و محدود خواهد کرد و تعیین و مصادیق برای و مسدود شدن و با و نظر اجماعی و ذی نفعان و خواهد بود.

تمامی قوانین و و سیاست های کلان و در جهت و نامین و حق آزادی و در تولید و ارسال و باز نشر و محتوا و و آزاد و در دریافت و ذخیره سازی، نگهداری و مصرف و محتوا بازنگری و خواهند شد و حاکمیت و با و همراهی و سایر ذینفعان و امکانات و حمایتی برای و صدا های و خاموش و گروه های و مستضعف و رسانه ای فراهم و خواهد کرد و تا محدودیت ها و مانع و از و انعکاس صدای آنها و در فضای مجازی نشود.

مدیر گروه تحقیقاتی آینده بان تأکید می کند: حق و برقراری و ارتباط و به عنوان یکی و از حقوق و و اصول و پایه ای و اساسی و ایرانیان و به رسمیت شناخته شده و و از طریق و بازنگری در قانون و بالادستی و درج خواهد شد.

در سال ۲۰۱۹ ایران و از طریق و تقویت و جایگاه فراملی و و حضور و موثر و در نهادهای و بین المللی و به

بازیگری و موثری در معادلات جهانی و بدل می شود. تا سال ۲۰۲۱ ایران با کشورهای هم رده خود که در معادلات سیاسی و سابقا با عنوان کشورهای عدم تعهد شناخته می شدند و ائتلافی قوی تشکیل خواهد داد.

در سال ۲۰۲۳ ایران و کشورهای هم پیمانش به عنوان یک بلوک قدرتمند در عرصه سیاست های جهانی فضای مجازی و ایفای نقش خواهند کرد. در سال ۲۰۲۵ فضای مجازی و تحت سلطه هیچ یک از ابر قدرت های سیاسی و اقتصادی نخواهد بود و کشورهای در برابر شرکت های چند ملیتی می توانند از حق اعمال حاکمیت ملی خود دفاع کنند.

امکان مشارکت حداکثری

بر اساس سخنرانی دکتر مولایی به طور خلاصه می توان گفت وقتی امکان مشارکت حداکثری و آزادانه کاربران در تولید و توزیع و مصرف و محتوای فراهم باشد، زمینه شکوفایی و بروز و خلاقیت ها و تولید و محتوا فراهم خواهد شد.

حاکمیت ایران به عنوان قانون گذار، باید زمینه فعالیت شهروندان، شرکت های خصوصی، نهادهای مدنی و سایر ذینفعان حوزه و محتوا را تسهیل و بر فعالیت های آنها نظارت کند. تمدن ایران با اتکا به ذخایر و چندقدرت های خود و ایفای نقش فعال و همگرایانه حاکمیت، شهروندان، شرکت های خصوصی و نهادهای مدنی خواهد توانست در عرصه تولید و محتوا و فضای مجازی به قدرت و منطقه ای تبدیل شده و در سطح جهانی هم محصولات و برای ارائه داشته باشد.

باید دید این پیش بینی ها تا چه اندازه درست است و چند درصد از آنها به وقوع خواهد پیوست. در حال حاضر هنوز میان مسئولان بر سر مسأله فیلترینگ جدال وجود دارد و نظرات بسیار مختلفند.

علی رغم ممنوعیت قانونی فعالیت در برخی شبکه های اجتماعی، بالاترین مقامات جمهوری اسلامی ایران نیز در این شبکه ها فعال هستند. پیامی که مردم از این وضعیت دریافت می کنند آن است که مسئولان معتقدند آزادی خوب است، اما فقط برای خودشان!

دولت و حاکمیت برای پرهیز از ایجاد شکاف و دودستگی در میان مردم باید نسبت به مسأله فضای مجازی موضع شفاف و یکدست داشته باشد و از اعمال سیاست های دوگانه و چندگانه پرهیزد تا امکانات مدرنی که می توانند در نیل به وفاق ملی و افزایش سرمایه اجتماعی و اعتماد متقابل میان مردم و مسئولان کارساز باشند، تبدیل به مسأله ای بحران ساز که نارضایتی اکثریت مردم را در پی داشته باشند.

فضای مجازی، تیغ دولبه

این که دولت‌ها چگونه امکان استفاده و ارتباط در فضای مجازی را برای شهروندانشان تهیه و تسهیل کنند، یک سوی ماجراست. سوی دیگر همان شهروندان یا به اصطلاح کاربران اینترنت هستند که باید بلد باشند چگونه از این امکانات در جهت مثبت استفاده کنند، زیرا فضای مجازی هم درست مثل تیغ دولبه ای است که می‌توان از آن به شکل‌های متفاوت استفاده کرد. rlm&

دکتر حمید عبداللهیان، استاد ارتباطات، در بیان یکی از مشکلات فعالیت‌های مجازی در ایران می‌گوید: در ایران ۴۴ میلیون کاربر اینترنتی داریم، اما هیچ رشته‌ای در دانشگاه با این عنوان وجود ندارد. rlm&

وی با اشاره به این که فرد در شبکه‌های اجتماعی شروع به بازسازی شخصیت خود می‌کند، می‌افزاید: برخی معتقدند زبان‌های کلامی انسان‌ها در آینده از بین خواهد رفت. امروز وقتی شما می‌خواهید در شبکه‌های اجتماعی به کسی بگویید عاشق تو هستم، برایش شکل قلب را می‌فرستید. حالا مشخص نیست منظور شما واقعا همین است یا دارید دروغ می‌گویید! rlm&

احتمال شکست هویتی

دکتر حمید عبداللهیان می‌گوید: نظریه شبکه‌های اجتماعی ترکیبی از رویکردهای چهارگانه ارتباطات انسانی، نظریه گراف، نظریه بازی، رویکرد ارتباطات انسانی و نگاه جامعه‌شناسانه است. در ضمن از آنجا که فرد در دو فضا مجبور به کنش است، نگاه روانشناختی هم باید به اینها افزوده شود. rlm&

این استاد ارتباطات می‌افزاید: انسان‌ها در شبکه‌های اجتماعی معمولا با افراد شبیه به خودشان ارتباط برقرار می‌کنند، اما در جهان مجازی شکست هویتی رخ می‌دهد، زیرا نمی‌دانید در آنجا احساساتتان را برای چه کسانی خرج می‌کنید و با چه تیپ آدم‌هایی طرف هستید. تبعات شکستگی هویت، از دست دادن خصلت‌های انسانی و شیوه‌های تربیتی و اجتماعی شدن است. rlm&
ارمغان زمان فشمی